

Forelæsningsbibliotek 2001

på
Dansk Institut for Gymnasiepædagogik

Syddansk Universitet

Ørsted Programmet

Ånd

Opdagelse

Undervisning

Forelæsningsbibliotek 2001

på
Dansk Institut for Gymnasiepædagogik
Syddansk Universitet

Ørsted Programmet
Ånd
Opdagelse
Undervisning

Gymnasiepædagogik, Nr. 20. 2001

GYMNASIEPÆDAGOGIK

Nr. 20

Februar, 2001

Redaktør: Finn Hauberg Mortensen, Professor, institutleder (DIG)

Tel: (+45) 65 50 31 29

Fax: (+45) 66 15 56 70

E-mail: Finn.Hauberg.Mortensen@dig.sdu.dk

Udgivet af

Dansk Institut for Gymnasiepædagogik

Syddansk Universitet

Odense Universitet

Campusvej 55

5230 Odense M

Tryk: Syddansk Universitets Trykkeri

Oplag: 600

ISSN: 1399-6096

ISBN: 87-7938-021-2

Indhold

Forord	7
Forelæsningerne	
Nr. 1. Marianne Abrahamsen: Ledelsesprocesser i gymnasiet	9
Nr. 2. Marianne Abrahamsen: Hvor er magten?	9
Nr. 3. Søren Antonius: Den didaktiske kontrakt i undervisningen	10
Nr. 4. Søren Antonius: Modellering i matematikundervisningen	10
Nr. 5. Søren Antonius: IT-baseret eksamen	11
Nr. 6. Dinna Balling: Matematisk begrebsdannelse	11
Nr. 7. Dinna Balling: Grafregneren i gymnasiets matematikundervisning	12
Nr. 8. Dinna Balling: Teknologi og nye lærerkompetencer ..	12
Nr. 9. Claus Engstrøm: De store linjer i dansk skrivepædagogik fra 1777 til i dag	13
Nr. 10. Claus Engstrøm: Klassisk retorik i dansk skrivepædagogik	13
Nr. 11. Claus Engstrøm: Var de bedre til at skrive i gamle dage?	14
Nr. 12. Bodil Hedeboe: Om at undervise i grammatik – funktionelt	15
Nr. 13. Bodil Hedeboe: Skriftlige genrer på tværs af fagrækken	15
Nr. 14. Bodil Hedeboe: Funktionel grammatik og skrivepædagogik	16
Nr. 15. Bodil Hedeboe: Funktionel grammatik og litteraturpædagogik	16
Nr. 16. Bodil Hedeboe: Funktionel grammatik og pædagogik	17
Nr. 17. Peter Kaspersen: Ny litteraturteori	17
Nr. 18. Peter Kaspersen: Læseorienteret litteraturundervisning	18

Nr. 19.	Peter Kaspersen: Modersmålsundervisning i Norden	18
Nr. 20.	Peter Kaspersen: Danskfagets fremtid	19
Nr. 21.	Åse Lading: Det nye læringsbegreb	19
Nr. 22.	Åse Lading: Fortælling, fiktion, gode historier	20
Nr. 23.	Åse Lading: Gruppeprocesser	20
Nr. 24.	Åse Lading: Læreres teamwork	21
Nr. 25.	Jesper Thøis Madsen: Respect – et projekt om musikundervisning i gymnasiet	21
Nr. 26.	Jesper Thøis Madsen: Forskning i musikundervisning – tendenser og temaer	22
Nr. 27.	Jesper Thøis Madsen: Musikundervisning i gymnasiet	22
Nr. 28.	Tanja Miller: Evalueringsformer i det almene Gymnasium og hf	22
Nr. 29.	Tanja Miller: Evalueringer på skoler – flytter de noget?	23
Nr. 30.	Tanja Miller: Evaluering og læring – findes der en sammenhæng?	23
Nr. 31.	Tanja Miller: Interne evalueringer – refleksion eller ritual?	24
Nr. 32.	Tanja Miller: Nye eksamensformer	25
Nr. 33.	Tanja Miller: Evaluering som vidensform	25
Nr. 34.	Ole Emil Rasmussen: Kultur møder i gymnasiet Multikulturelle værdier i gymnasiet	26
Nr. 35.	Ole Emil Rasmussen: Kultur møder i gymnasiet. Skal kulturforskelle bringes på tale i undervisningen?	26
Nr. 36.	Ole Emil Rasmussen: Kultur møder i gymnasiet. Surrealisten og socialfilosoffen i klasseværelset	27
Nr. 37.	Pia Ravn: Projektarbejde	27
Nr. 38.	Pia Ravn: Læring	28
Nr. 39.	Pia Ravn: Læreprocesser og projektarbejde	29
Nr. 40.	Verner Schilling: Konstruktivisme – et postmodernistisk flip?	29
Nr. 41.	Verner Schilling: Problemer og muligheder i det praktiske arbejde i fysikundervisningen	30

Nr. 42.	Verner Schilling: Matematikundervisning i fysiktimerne	30
Nr. 43.	Ulla Senger: Gymnasiet som lærende organisation: om skoleudvikling og lærerprofessionalisme	31
Nr. 44.	Ulla Senger: Organisationsteoretiske læringsteorier med relevans for skoleudvikling	32
Nr. 45.	Ulla Senger: Skoleeffektivisering, skoleudvikling, skoleforandring, lærerprofessionalisme	32
Nr. 46.	Ulla Senger: Workshop/studiekredse: omskole- og lærerudvikling	33
Nr. 47.	Ulla Senger: Lærerudvikling og -professionalisering gennem samarbejde	34
Nr. 48.	Ulla Senger: Organisatorisk læring i gymnasiet i et ledelsesperspektiv	34
Nr. 49.	Elsebeth Toft: Studiekompetence i den erhvervsproglige bacheloruddannelse	35
Nr. 50.	Elsebeth Toft: Studiekompetence – sådan en vil jeg også gerne ha'!	35
Nr. 51.	Dorthe Uldall: »Nangijala... Der er det stadig lejrbalenes, sagaernes og eventyrernes tid«	36
Nr. 52.	Dorthe Uldall: Hvorfor frygter regeringer historien?	37
Nr. 53.	Lisbeth Birde Wiese: Er skriftlige opgaver i gymnasiet studieforbereende?	38
Nr. 54.	Lisbeth Birde Wiese: Kan det almene gymnasium styrke studieforbereelsen?	39
Nr. 55.	Niels V. Vogensen: 3 spørgsmål og mindst 3 svar til en engageret idrætslærer	41
Nr. 56.	Niels V. Vogensen: Idrætsundervisning i gymnasiet – mellem ord og handling	41
Nr. 57.	Niels V. Vogensen: På vandring i idrætsfagligheden	42
	Om forelæserne	43

Ørsted Programmet

Forelæsningsbiblioteket er del af kursus- og konferencevirksomheden ved Dansk Institut for Gymnasiepædagogik

DIG afholder jævnligt konferencer, høringer og møder om gymnasiale forhold. Vi har valgt at kalde denne aktivitet for Ørsted Programmet, fordi navnet H.C. Ørsted rummer forestillinger om grænseoverskridende aktiviteter på pædagogiske og didaktiske områder.

H.C. Ørsted (1787-1851), apotekersøn fra Langeland, nøjedes ikke med at tilegne sig den nationale indsigt i naturvidenskaberne men søgte viden uden for landets grænser. Han kunne dermed formidle helt nye indsigter til danske studerende og selv deltage i en videnskabelig korrespondance med lærde i hele verden. Til hans fortjenester hører:

- naturvidenskabelig nytænkning i et humanistisk perspektiv
- formidling af naturvidenskab og teknik
- engagement i gymnasial undervisning

Han blev verdensberømt med sin påvisning af elektromagnetismen i 1820. Det var bl.a. hans indsats, der i 1829 muliggjorde åbningen af Polyteknisk Lærestanstalt (nu: Danmarks Tekniske Universitet). Han leverede tillige værdifulde bidrag til den store latinskolereform i 1850, hvor de naturvidenskabelige fag for første gang fik en central plads i skolens undervisning.

Forord

Forelæsningsbiblioteket ved Dansk Institut for Gymnasiepædagogik er en nyskabelse, som jeg håber vil blive vel modtaget i amter, på skoler, i faglige foreninger, samt i kollegiale forsamlinger både i de gymnasiale uddannelser og på universitetsinstitutterne. Dette tilbud er henvendt til alle, der arrangerer konferencer, kurser, forelæsninger, pædagogiske dage o.l. i almenpædagogik og fagpædagogik i relation til de fire gymnasiale uddannelser: lån en forelæser!

Dansk Institut for Gymnasiepædagogik har i august 1999 med støtte fra amter, stat og Syddansk Universitet etableret en forskerskole i almenpædagogik og fagpædagogik i relation til de gymnasiale uddannelser. I foråret publicerede vi de første projektudkast i instituttets skriftserie GYMNASIEPÆDAGOGIK som nr. 11. Flere projektudkast findes optrykt i GYMNASIEPÆDAGOGIK 21. Med de Ph.D.-stipendiater, der tiltrådte i 2000, kom forskerskolen op på 18 fuldfinansierede projekter. Fælles for dem er en omfattende erfaring fra undervisning i de gymnasiale uddannelser og en evne og vilje til at rejse og undersøge vigtige spørgsmål fra dette praksisfelt på forskningens strenge præmisser. Fælles for disse pionerer er også et ønske om at præsentere deres projekt, dets problemstillinger og metodeovervejelser, mens arbejdet endnu pågår. En sådan formidling kan hurtigt sprede den viden og indsigt, som hvert projekt hviler på, samler og udvikler, men formidlingen i kollegiale sammenhænge er også velegnet til at udfordre og dermed kvalificere projekterne.

Denne formidling og udveksling vil finde sted gennem stipendiaternes undervisning på instituttets Masteruddannelse i Gymnasiepædagogik, som med stor tilslutning er gået i luften med undervisning 5 steder i landet fra og med september 2000. Forelæsningsbiblioteket er en anden vej til brugerne, mere direkte og formentlig ikke mindre vigtig. Nærværende nummer af GYMNASIEPÆDAGOGIK rummer i alt 57 tilbud om forelæsninger.

Manchetterne til forelæsningsne angiver deres emne, evt. særlige målgruppe(r) og deres varighed, som i visse tilfælde kan varieres efter deltagernes behov. Også indholdsmæssigt vil der i mange tilfælde være mulighed for at indarbejde ønsker fra rekvirenterne.

Forelæsningsne vil blive tilbudt gratis mod at rekvirenterne arrangerer transport samt yder rejsepenge og diæter til forelæseren i overensstemmelse med universitetets takster. Booking af forelæser skal normalt ske med en tidsfrist på minimum 6 uger. Henvendelse skal ske skriftligt ved henvendelse pr. mail eller post til institutsekretær Else Hartby, der vil sørge for at kontakte forelæseren og vejlederen, og som så melder tilbage med den konkrete aftale. Mailadresse: <Else.Hartby@dig.sdu.dk>

Husk at anføre den ønskede forelæsnings nummer, titel og evt. dens varighed samt målgruppe og rekvirent/kontaktperson (adresse, telefon, mail). Anfør også præliminære ønsker om tid/sted for arrangementet, samt den sammenhæng, det vil indgå i. Alternative forelæsnings/forelæser kan rekvireres, ligesom man kan rekvirere flere forelæsnings/forelæser. Instituttet forbeholder sig ret til at undlade at imødekomme ansøgninger, bl.a. af hensyn til beskyttelse af stipendiaternes forskningstid og tilrettelæggelsen af deres projekter og øvrige aktiviteter i forbindelse med forskeruddannelsen.

Med venlig hilsen

Finn Hauberg Mortensen
Instituttleder, professor

29/02/01

Forelæsningerne

Nr. 1

Marianne Abrahamsen

Ledelsesprocesser i gymnasiet

»Hvorfor gør folk ikke det, som vi har besluttet?« Et spørgsmål, der med mellemrum dukker op i en gymnasieskole. Problemet belyses ved en kort gennemgang af de traditionelle ledelses- og beslutningsteorier og sættes i perspektiv gennem Niklas Luhmann's systemteori, der kan kaste nyt lys på ledelses- og beslutningsprocesser i praksis. En vigtig faktor i processen er lærerkulturen, som inddrages ud fra Pierre Bourdieu's habitus- begreb.

Forelæsning.

Varighed: 45 eller 90 minutter

Nr. 2

Marianne Abrahamsen

Hvor er magten?

Der tales nødigt om »magten« i gymnasieskolen. Hvordan kan begrebet indkredses, og hvad er konsekvensen af den manglende italesættelse og tilsyneladende angst for fænomenet. Forelæsningen inddrager forskellige organisationsteorier, de klassiske og de postmoderne, viser hvordan de er indlejret i gymnasiet med forskellig styrke, indkredser det specielle ved gymnasiets organisationskultur og fremdrager konkrete eksempler på konstruktive magtfordelinger i gymnasiet i dag.

Forelæsning.

Varighed: 45 eller 90 minutter

Nr. 3

Søren Antonius

Den didaktiske kontrakt i undervisningen

Den franske didaktiker Guy Brousseau har udviklet en teori om *den didaktiske kontakt* i undervisningen. Det er en teori om, at undervisning og læring kan forklares *som om* der mellem aktørerne i læringsprocessen i bredeste forstand (fx myndigheder, lærere, elever og censorer) er indgået en kontrakt. Aktørerne har bestemte roller, de er afhængige af hinanden og udvikler derfor indbyrdes relationer af forventninger til hinanden. Disse forventninger fastlægger visse rettigheder og de understøttes i nogen grad af magtbeføjelser. Nogle af disse rettigheder og pligter er eksplicit formulerede i love og bekendtgørelser, lærernes overenskomster og tjenestetidsregler samt skolernes lokale undervisningsplaner. Men mange forventninger, rettigheder og pligter er kun til stede på et lavere ekspliciteringsniveau. Det gælder fx elevernes forventninger til lærerens tilrettelæggelse af undervisning og den hjælp de kan få, lærerens forventninger til elevernes aktive deltagelse i undervisningen, elevernes forventninger til hvilke krav lærerne og censorerne stiller til eksamen, og lærernes og censorernes forventninger til elevernes besvarelser af prøver.

*Forelæsning**Varighed: 45 minutter*

Nr. 4

Søren Antonius

Modellering i matematikundervisningen

Modelleringsaspektet har de senere år fået en central placering i målsætningen for matematikundervisning i de gymnasiale uddannelser. Der argumenteres bl.a. med pragmatiske mål, formative mål, kulturelle mål og psykologiske mål, og store dele af matematikundervisningens legitimitet hviler efterhånden på modelaspektet. Det kniber måske mere med at realisere intentionerne med modeller og modellering – det er svært og der er ikke tid, lyder nogle

af forklaringerne. I foredraget vil jeg uddybe indholdet i argumenterne for modeller og modellering, og lægge op til en diskussion af, om det er muligt (og på hvilke betingelser det er muligt) at realisere målene med modelaspektet, herunder betydningen af eksamensformen.

Forelæsning

Varighed: 90 minutter

Nr. 5

Søren Antonius

IT-baseret eksamen

Brug af IT er efterhånden lige så naturlig for eleverne som at bruge en simpel lommeregner, og IT inddrages på mangfoldig måde i undervisningen – dels på initiativ af læreren og dels på eget initiativ. Det er en almindelig opfattelse, at eksamen skal afspejle elevernes arbejdsformer, og det er derfor påkrævet at diskutere, hvordan eksamen kan og bør udformes, så der igen bliver sammenhæng mellem den daglige undervisning og den afsluttende evaluering i et fag. Foredraget vil give eksempler på nye eksamensformer i specielt matematik, som inddrager IT på kvalificeret vis, og lægge op til en diskussion af fordele og ulemper (såsom validitet).

Forelæsning

Varighed: 45 minutter

Nr. 6

Dinna Balling

Matematisk begrebsdannelse

Inspireret af Piaget og den konstruktivistiske tankegang er der i dag udviklet en række teorier om, hvordan elever danner og forstår matematiske begreber. Nogle af disse teorier gennemgås i dette foredrag og eksemplificeres. Eksemplerne vil bl.a. være funktionsbegrebet og differentialkvotientbegrebet. Der lægges op til en diskussion af, hvilke konsekvenser disse teorier kunne have for matematikundervisningen især på det gymnasiale niveau.

Forelæsning eventuelt med workshops for matematiklærere og naturvidenskabelige lærere

Varighed: Efter aftale, max. 120 minutter

Nr. 7

Dinna Balling

Grafregneren i gymnasiets matematikundervisning

Med indførelsen af grafregneren i gymnasiets matematikundervisning åbnes der mulighed for at eleverne kan arbejde mere selvstændigt og eksperimenterende med matematik. Der er mange begrundelser for at udnytte denne mulighed: Som matematiklærer har jeg tit oplevet, hvordan eleverne ikke kan overføre deres matematiske viden til andre sammenhænge i f.eks. fysik. Jeg har også oplevet deres uheldige læringsstrategier som ses klart i bemærkninger som »jeg har læst, men jeg har ikke forstået« og »det bevis kan jeg altså ikke huske«. Begge disse problemer kan mindskes ved at supplere med andre undervisningsformer. Dette kan dokumenteres både gennem teoretiske, matematikdidaktiske overvejelser og praktiske erfaringer. Mit Ph.D.-projekt vil undersøge, i hvilket omfang grafregnerens muligheder bliver udnyttet til at forny den »almindelige« matematikundervisning. Forelæsningen omhandler mit Ph.D.-projekt.

Forelæsning eventuelt med workshops for matematiklærere og naturvidenskabelige lærere

Varighed: Efter aftale, max. 120 minutter

Nr. 8

Dinna Balling

Teknologi og nye lærerkompetencer

Der er indført mange nye, tekniske hjælpemidler i gymnasieskolen i dag. Disse stiller krav om nye kompetencer hos eleverne men måske især hos lærerne, som i en stresset hverdag kan have svært ved at få tid til at tilegne sig bare de nødvendige, tekniske kompetencer. Hvis værktøjerne skal udnyttes optimalt kræver det imidlertid ikke kun tekniske kompetencer, men i lige så høj grad nye, pædago-

giske kompetencer af læreren. Hvordan kan sådanne kompetencer udvikles, og hvad er vi oppe imod af konservative kræfter i 'systemet'? Forelæsningen vil lægge op til en diskussion af lærernes vilkår for at udvikle sig i forhold til de nye krav og muligheder.

Forelæsning eventuelt med workshops for alle lærere

Varighed: Efter aftale, max. 120 minutter

Nr. 9

Claus Engstrøm

De store linjer i dansk skrivepædagogik fra 1777 til i dag

Den danske skolestils historie er en slags litteraturhistorie på et lavt plan og dertil en historie om ideologi, om æstetik, etik og religion. Den er også en sproghistorie, en historie om skriveredskaber, papirkvalitet og skønskrift, om skiftende opfattelsen af danskfaget – og skrivepædagogik. Forelæsningen handler om det sidste. Hvordan opstår og udvikler skolestilen sig som genre? Det afgør Kirke- og Undervisningsministeriet og lærerne, selvfølgelig ikke eleverne. I 1800-tallet var afgangseksamen i danskfaget udelukkende skriftlig, og det fortæller jo noget om hvilken vægt man lagde på den skriftlige »Udarbejdelse« som det hed dengang. Stillemnerne var ikke fortrinsvis knyttet til danskfaget, men til hele fagrækken. I forelæsningen vil en række tidstypiske lærebøger blive gennemgået sammen med eksempler på skolestile der i rækkefølge kan vidne om udviklingen af 'den danske stil'.

Forelæsning, især henvendt til dansklærere

Varighed: 90 minutter

Nr. 10

Claus Engstrøm

Klassisk retorik i dansk skrivepædagogik

Den græsk-romerske oldtids retorikundervisning blev samlet systematisk i Quintilians berømte lærebog *Institutio oratoria* (ca. 95 e.Kr., delvis oversat til dansk 1776-77), som bliver grundlaget ikke blot for øvelser i mundtlig fremførelse, men også for skriveundervisning i

Danmark efter at modersmålet bliver hovedsproget i undervisningen. Quintilians 'læresystem' omfatter hele den sproglige udvikling fra drengens første imitationer af voksen tale (så han advarer mod barnepiger fra landet) til den fuldkomne taler, som efter uddannelsen er rede til at tage aktivt del i samfundslivet og udøve retfærdighed. Det danske uddannelsessystem er principielt opbygget efter et lignende mønster, men er ikke så ambitiøst. Kernen i den quintilianske model er dog at finde også i ungdomsuddannelsen, eksplicit i Knud Lyne Rahbeks *Om den danske Stil* fra 1802, men implicit i de efterfølgende lærebøger for den højere skole og gymnasiet. Forelæsningsen vil vise hvorledes forskellige dele af den quintilianske uddannelsesmodel kommer til at præge lærebøgerne og opfattelsen af øvelsesgenren 'den danske stil', mens andre dele negligeres.

Forelæsning, især henvendt til lærere i dansk og oldtidskundskab

Varighed: 60 minutter

Nr. 11

Claus Engstrøm

Var de bedre til at skrive i gamle dage?

Beklagelsen over de unges manglende skrivefærdigheder er ikke af ny dato, tværtimod viser den sig at være ganske konstant. Umiddelbart skulle man altså tro at det bare går ned ad bakke med skrivefærdigheden i Danmark. Svaret på spørgsmålet om den nedadgående kurve er både et ja og et nej. Eleverne var tidligere mere sikre i elementær sprogbehandling, men de var langt færre end i dag og en af betingelserne for at blive optaget i Den højere Skole/gymnasiet var at de allerede var på et vist niveau. Men deres begrænsninger viser sig samtidig ved en lydig underkastelse under *copia*, dvs. disponible imitationsmønstre hvad angår disposition, argumentation, sproglige udtryk og retoriske virkemidler. Med eksempler på elevproducerede tekster fra de sidste to hundrede år vil forelæsningsen diskutere, dels de færdigheder skolemyndighederne anser for væsentlige i de givne perioder, dels elevernes evne til at leve op til forventningerne.

Forelæsning, bredt henvendt til lærerkollegiet

Varighed: 90 minutter

Nr. 12

Bodil Hedeboe

Om at undervise i grammatik – funktionelt

Traditionel grammatikundervisning handler om regler og fejltyper. Funktionel grammatikundervisning handler om at lære om alle de mange valgmuligheder sproget giver os, og om de sprogformer, vi vælger til forskellige formål – både i skolen og i verden uden for. Hvor traditionel grammatik overvejende arbejder med ordklasser og sætningsanalyse, arbejder funktionel grammatik med hele tekster, deres sociale og kulturelle formål og den måde, dette giver sig udtryk i sproget. Forelæsningsen giver en introduktion til funktionel grammatik og giver eksempler på, hvordan man kan arbejde med grammatik på tværs af fagrækken fra de yngste klasser til de ældste.

Forelæsning for undervisere i alle skoleformer med interesse for en sproglig vinkel på deres fag

Varighed: 45, 90 eller 120 minutter

Nr. 13

Bodil Hedeboe

Skriftlige genrer på tværs af fagrækken

Hvordan underviser man i skriftlig biologi? Er skriftlig fremstilling kun en sag for dansklæreren? Hvad er forskellen på at skrive en dansk stil og en fysikrapport? Hvordan kan elever have gavn af at lære noget om genrer og grammatik i alle fag med skriftlig fremstilling? Forelæsningsen beskriver og giver eksempler på mangeårige australske erfaringer med undervisning i genrer og grammatik med henblik på skriftlig fremstilling på tværs af fagrækken.

Forelæsning for undervisere i alle skoleformer med interesse for en sproglig vinkel på deres fag

Varighed: 45, 90 eller 120 minutter

Nr. 14
Bodil Hedeboe

Funktionel grammatik og skrivepædagogik

Procesorienteret skrivepædagogik er blevet central i undervisningen iskriftlig fremstilling. Men nogle elevgrupper har brug for mere støtte for at udvikle deres sproglige færdigheder. Hvordan kan en skrivepædagogik med indbygget sprog- og grammatikundervisning – funktionelt – medvirke til dette?

Funktionel grammatik bygger på en opfattelse af sprog som et resourcesystem af valgmuligheder til at skabe mening og betydning. I modsætning til en traditionel skolegrammatik, der overvejende arbejder med regler for sætningens opbygning og for sproglig korrekthed, arbejder man funktionelt grammatisk med hele tekster og med den måde, deres sociale formål og funktion giver sig udtryk i sproget. Forelæsningsen rapporterer erfaringer fra australske skoler, hvor undervisningen i skriftlig fremstilling tilføjes en sproglig dimension.

Forelæsning, for dansk- og andre sproglærere på tværs af skoleformerne, også lærere med undervisning i dansk som 2. sprog

Varighed: 45, 90 eller 120 minutter

Nr. 15
Bodil Hedeboe

Funktionel grammatik og litteraturpædagogik

Litteratur er sprog. For nogle elevgrupper et vanskeligt sprog. Funktionel grammatik bygger på en opfattelse af sprog som et resourcesystem af valgmuligheder til at skabe mening og betydning. I modsætning til en traditionel skolegrammatik, der overvejende arbejder med regler for sætningens opbygning og for sproglig korrekthed, arbejder man funktionelt grammatisk med hele tekster og med den måde, deres sociale formål og funktion giver sig udtryk i sproget. Funktionel grammatik kan derfor tilføje litteraturpædagogikken en sproglig-grammatisk dimension, som giver eleverne nogle redskaber til både at arbejde med tekster og til selv at producere tekster om litteraturlæsning.

I forelæsningen vil indgå mindre øvelser.

Forelæsning, især for dansklærere på tværs af skoleformerne med interesse for en sproglig vinkel på deres fag

Varighed: 45, 90 eller 120 minutter

Nr. 16

Bodil Hedeboe

Funktionel grammatik og pædagogik

Forelæsningen beskriver den del af forskningen omkring system-funktionel lingvistik (SFL) der, især i Australien, har udarbejdet modeller til undervisning i læsning og skrivning. Michael Hallidays sprogteori ligesom hans teori om børns sproglige udvikling ligger til grund for denne forskning. I forelæsningen vil der blive givet praktiske eksempler 'den funktionelle fremgangsmåde', samt en vurdering af fremgangsmådens anvendelighed i en dansk skolekontekst.

Forelæsning for alle med interesse for SFL i forskellige brugssammenhænge

Varighed: 45, 90 eller 120 minutter

Nr. 17

Peter Kaspersen

Ny litteraturteori

Omkring 1970 begyndte der at vise sig sprækker i den tilsyneladende solide bygning, hvis praktiske fundament var amerikansk inspireret nærlæsning og new criticism, og hvis teoretiske overbygning bestod i begreber lånt fra den strukturalistiske lingvistik. På det tidspunkt var der ikke ret mange i Danmark, der opdagede, hvad der var på færde. Men efterhånden blev poststrukturalisme, dekonstruktion, receptionsteori o.l. også introduceret her. Endnu senere satte en inspiration fra amerikansk reader response teori ind, mere eller mindre i kølvandet på den procesorienterede skrivepædagogik. I de seneste år er nye tendenser og teoretiske retninger kommet til. Nogle i form af en generalisering af de nævnte teo-

rier: systemteori (Luhmann), feltanalyse (Bourdieu), diskursanalyse. Andre som en reaktion på disse konstruktionistiske tendenser: kognitiv lingvistik. Foredraget giver et overblik over denne udvikling.

Forelæsning

Varighed: 45, 60 eller 90 minutter

Nr. 18

Peter Kaspersen

Læserorienteret litteraturundervisning

Det er velkendt, at der er strukturligheder mellem 1960'er-modernismen og new criticism. I takt med at Klaus Rifbjerg skrev sine metaforrige digte, udviklede Torben Brostrøm en forfinet nærlæsning, som kunne gøre digtene tilgængelige for et større publikum, fx gymnasielærere og -elever. I 1980'erne og særlig i 1990'erne har man set en ny litteratur udvikle sig på grundlag af 1960'ernes eksperimentelle konkretisme. Denne litteratur er vanskelig at læse ved hjælp af de nærlæsningsmetoder, som hviler på et strukturalistisk grundlag. Derfor har der løbende udviklet sig nye metoder, som hviler på et andet grundlag, nemlig de læserorienterede metoder. Foredraget gennemgår de vigtigste begreber hos litteraturpædagogiske forskere som Appleyard og Langer. Desuden gennemgås der eksempler fra konkrete undervisningsforløb, særlig i ny litteratur, men også i historisk overblikslæsning. Foredraget kan kombineres med det ovenstående eller gennemføres alene.

Forelæsning

Varighed: 45, 90 eller 120 minutter

Nr. 19

Peter Kaspersen

Modersmålsundervisning i Norden

I de senere år har jeg arbejdet en del med modersmålsundervisning i de øvrige nordiske lande. Dels i forbindelse med et længerevarende efteruddannelseskursus for svenske og danske lærere, dels

gennem udarbejdelsen af en rapport for Undervisningsministeriet om modersmålsundervisning i forskellige europæiske lande. Foredraget giver eksempler på konkrete observationer af undervisning og gennemgår baggrunden for, at nordmænd og svenskere griber undervisningen an på en delvis anden måde, end vi gør i Danmark. Der bliver draget paralleller til undervisning i det øvrige Europa.

Forelæsning

Varighed: 45 minutter

Nr. 20

Peter Kaspersen

Danskfagets fremtid

Dansk bliver ved med at være et centralt fag i gymnasiet – også efter næste gymnasiereform – men der vil formentlig ske ændringer i fagets indhold og form. Hvordan skal vægtingen mellem litteratur, sprog og medier være? Skal der undervises i national litteratur, europæisk litteratur eller verdenslitteratur? Skal dansk være et dannelsesfag eller blot give eleverne visse kompetencer? Der er spørgsmål nok, men er der også fornuftige svar?

Foredraget er et debatoplæg

Varighed: 20 eller 30 minutter

Nr. 21

Åse Lading

Det nye læringsbegreb

I forskerkredse og på gymnasier, folkeskoler o.l. diskuterer man i dag hvordan man kan forstå begrebet 'læring'. I sig selv henviser dette begreb til en nyere opfattelse af hvad der er væsentligt at interessere sig for i undervisningssammenhæng. Det handler i højere grad om eleven og hendes/hans oplevelse, forståelse og videnstil-egnelse end om lærerens formidling.

Der ligger forskellige antagelser bag dette synspunkt:

- mennesker 'lærer' altid og hele tiden, men ikke nødvendigvis den viden, det bliver eksamineret i til eksamen.
- for at lære skal 'noget' give mening for den enkelte.
- hvad der giver mening, hænger sammen med det perspektiv det enkelte menneske anlægger på sit liv og sine omgivelser (både bevidst og ubevidst).
- skolemiljø, kammeratskabsgrupper, familieforhold etc. indgår som kontekst (omgivelser) og motivation for hvad der opleves som meningsfuldt.
- læreren er med sit perspektiv på tilværelsen en vigtig faktor i elevernes læreprocesser.
- det samme kan siges omvendt: eleverne er vigtige faktorer i lærerens læreprocesser.

Dette læringsbegreb vil jeg se i kritisk belysning i forhold til de aktuelle moderniseringsbestrebelse i de gymnasiale uddannelser.

Forelæsning

Varighed: 60 minutter

Nr. 22

Åse Lading

Fortælling, fiktion, gode historier...

Det er efterhånden en kliche at tale om at teorier, meninger og oplevelser er (mere eller mindre) gode historier – eller formuleret i forskersprog: narrative sandheder. I dette foredrag vil jeg for det første diskutere hvorfor man i dag taler om at virkelighed opfattes som fiktion, fortællinger, historier osv' og for det andet hvilke træk ved et udsagn der gør det meningsfuldt at forstå det som fortællinger og fiktioner.

Forelæsning

Varighed: 60 minutter

Nr. 23

Åse Lading

Gruppeprocesser

Man kan betragte en skole, et lærerværelse, et team som en gruppe hvor der både skal løses en konkret opgave og etableres et vist sam-

menhold. Ud fra gruppepsykologiske teorier kan man undersøge hvad der foregår i disse grupper – med vægt på de ikke-bevidste processer – og under hvilke forhold en gruppe antages at fungere optimalt.

Varighed: 60 minutter eller gruppearbejde 120 minutter

Nr. 24

Åse Lading

Læreres teamwork

Undervisningsministeriet vil have gymnasielærere til at arbejde i team. I dette foredrag vil jeg for det første diskutere hvor de i ministeriet får disse ideer fra – og hvilke teorier om læring der sandsynliggør at teamarbejde er en produktiv måde at arbejde på for lærere. For det andet vil jeg diskutere hvordan teamarbejde indgår i gymnasiets traditioner, og om hvilke sider af disse traditioner man trækker på når man henholdsvis taler for og imod teamarbejde i dag. Endelig vil jeg mere konkret komme ind på (ud fra teoretiske og praktiske antagelser) hvad der synes at blokere for og hvad der synes at fremme et godt teamarbejde.

Forelæsning

Varighed: 120 minutter

Nr. 25

Jesper Thøis Madsen

Populærmusik i gymnasiet

En præsentation af mit eget Ph.D.-projekt – en undersøgelse af undervisningen i populærmusik i gymnasiet. Jeg vil komme ind på baggrunden for projektet samt de teoretiske, metodiske og praktiske indgange til et forskningsmæssigt studium af musikundervisningen i gymnasiet. Desuden vil jeg komme ind på selve arbejdsprocessen og projektets udvikling. Der vil være mulighed for at diskutere i hvilken udstrækning denne tilgang kan bruges af lærere i gymnasiet.

Præsentation, til flere målgrupper

Varighed: 15, 30 eller 45 minutter

Nr. 26

Jesper Thøis Madsen

Forskning i musikundervisning – tendenser og temaer

En status over tendenser i de sidste 10 års forskning i musikundervisning, samt et overblik over nogle af forskningsmiljøerne især i Norden. Det musikpædagogiske område i disse år i en kraftig vækst specielt i de andre nordiske lande. For mange musikundervisere vil det måske være en overraskelse at høre om de mange forskellige projekter, der har været og er i gang netop nu. Måske kan du få nogle ideer til dit eget arbejde.

Forelæsning, især henvendt til musikundervisere, kan målrettes til også andre grupper

Varighed: 30 eller 45 minutter

Nr. 27

Jesper Thøis Madsen

Musikundervisning i gymnasiet

Musik er et af gymnasiets 'gamle' fag. Forelæsningsen præsenterer faget og giver konkrete eksempler på undervisning på de forskellige niveauer. Diskussioner om faget og dets udvikling vil blive inddraget, og faget vil blive set i forhold til kravet om studieforberedelse og det omgivende samfund generelt.

Forelæsning, især henvendt til folk uden for gymnasiet

Varighed: 15, 30 eller 45 minutter

Nr. 28

Tanja Miller

Evalueringsformer i det almene gymnasium og hf

Projektet præsenteres; herunder fokuseres på:
Evaluerings i en pædagogisk diskurs. En præsentation af forskellige teoretiske positioner.

Evaluering i form af karakterer, herunder 13-skalaens baggrund, teorier bag skalaen og skalaen i praksisfeltet.

Karaktersystemets betydning for læring, undervisning og sociale relationer.

Evalueringer i en markedsdiskurs og mødet med den pædagogiske diskurs i en institutionel ramme i et forsøg på at besvare spørgsmålet: Er 13-skalaen bedre egnet til faglighed og almindelse end til kompetencer??

Forelæsning

Varighed: 45 eller 90 minutter

Nr. 29

Tanja Miller

Evalueringer på skoler – flytter de noget?

Alle sider af skolers hverdagsliv kan evalueres og bliver evalueret. Denne forelæsning giver et bud på hvorfor, hvordan og til hvilken nytte. I denne forelæsning fokuseres på: Systematisk gennemgang af typologier blandt evalueringsformer og formål med teoretiske indfaldsvinkler. Kritiske analyser af praktiske eksempler på evalueringsskemaer og metoder der tager sigte på at evaluere f.eks. undervisningsforløb, arbejdsformer og skoleudviklingstiltag. Evalueringers mangfoldige funktioner i en moderne undervisningsinstitution set i lyset af det refleksivt moderne samfund. Og evalueringernes funktion i den refleksivt modernitet diskuteres.

Forelæsning

Varighed: 45 eller 90 minutter

Nr. 30

Tanja Miller

Evaluering og læring – findes der en sammenhæng?

Forelæsningen beskæftiger sig med læringsteorier i lyset af fund indenfor evalueringsforskningen.

Kan evalueringer teoretisk begrundes pædagogisk, epistemologisk eller måske innovativt?

Der anlægges et samfundsperspektiv, hvor der søges besvarelse af spørgsmålene om det moderne reflektive samfund ikke bare skaber men netop er kendetegnet ved evalueringer af mangfoldige typer. Der tegnes et historisk rids af udviklingen i evalueringsmetoder og anvendelsesmuligheder. Fra styrings- og disciplineringsmidler til konstitutive uforudsigelige virkninger. Eksamen som stikprøvekontrol samt evaluering af et undervisningsforløb anvendes som praktiske eksempler. Der indkredses forskellige potentialer og forhindringer i forsøgene på at forbinde evalueringer og læring på en frugtbar og konstruktiv måde.

Forelæsning

Varighed: 45 eller 90 minutter

Nr. 31

Tanja Miller

Interne evalueringer – refleksion eller ritual

Evalueringsskemaer er over os – det har den snart været i 30 år og evalueringsskemaer ser ud til at være et kendetegn for det reflektive moderne samfund. Alt kan og bliver evalueret.

I denne forelæsning fokuseres på:

Systematisk gennemgang af typologier blandt evalueringsformer og formål – teoretiske indfaldsvinkler mellem elever som brugere og selvdannende identiteter. Mellem skolen som offentlig uddannelsesinstitution og være/lærested.

Kritiske analyser af praktiske eksempler på evalueringsskemaer og metoder der tager sigte på at evaluere f.eks. undervisningsforløb, arbejdsformer og skoleudviklingstiltag.

Evalueringers mangfoldige funktioner i en moderne undervisningsinstitution set i lyset af det reflektive moderne samfund.

Forelæsning

Varighed: 45 eller 90 minutter

Nr. 32
Tanja Miller

Nye eksamensformer

Udviklingen af nye pædagogiske arbejdsformer og lærerroller samt »Udviklingsprogrammet for ungdomsuddannelserne« har fået interessen for udvikling af nye eksamensformer til at stige.

Forelæsningen beskæftiger sig med konkrete fornyelser, som projekteksamen, synopsiseksamen, portefolio, tværfaglige eksaminationer m.m. De nye eksamensformer sættes i en evalueringsteoretisk og -historisk ramme og diskuteres ud fra forskellige lærings-teorier i et forsøg på at besvare spørgsmålet: er de nye instrumenter mere sensitive end de kendte og overfor hvad??

Forelæsning

Varighed: 45 eller 90 minutter

Nr. 33
Tanja Miller

Evaluerings som vidensform

Evaluerings skaber altid ny viden og positionerer evaluators og evaluanter i nye stillinger i forhold til hinanden og til genstanden der evalueres. Forelæsningen tager sigte på at indkredse problemstillinger om (ny) fordeling af viden og magt i forlængelse af udvalgte evalueringsmetoder, hensigter og implementeringsbe-stræbelser. Spørgsmålet der søges er: på hvilke måder producerer de kendte rutinerede evalueringsformer af bl.a. elever/studerendes præstationer og læreprocesser ny vidne og om hvad?

Forelæsning

Varighed: 45 eller 90 minutter

Nr. 34

Ole Emil Rasmussen

Kulturmøder i gymnasiet. Multikulturelle værdier i gymnasiet

Undervisningen og skolens øvrige liv skal bidrage til at formidle dansk kultur og danske normer og værdier og udnytte de muligheder elevernes mangfoldige kulturbaggrund giver. Således kan en mål- og handleplan for et multikulturelt gymnasium lyde. Ideen om den kulturelt forskelligartede skole er baseret på at eleverne er sammensat af nationalkulturelle og etnokulturelle grupper. Det betyder i praksis undervisning af elever med multikulturelle værdier. Man kan tænke sig forskellige formål for en multikulturel undervisning i alle fag. Spørgsmålet er hvilken betydning en multikulturel elevsammensætning skal have for undervisningen i gymnasiet og for skolens øvrige liv.

*Forelæsning**Varighed: 15, 45 eller 90 minutter*

Nr. 35

Ole Emil Rasmussen

Kulturmøder i gymnasiet. Skal kulturforskelle bringes på tale i undervisningen?

»The reason I have used the word 'survive', is that this is what we do. We learn to survive every time that we are told that you may not do this, or this is how we do here. It happens that you are told in the school that something is wrong and something else is right, and when you get home they say the opposite.« Sådan skriver Ali i en stil. Spørgsmålet er hvordan majoritetskulturens lærere skal forholde sig til minoritetskulturens Ali i klasseværelset. Skal de lade som ingenting? Ali har jo lært at overleve. Det kan også gælde læreren. Vi kan også vælge at bringe kulturforskellene på tale. Men hvorfor skal vi så gøre det? Er formålet at styrke elevens etnokulturelle identitet eller er det omvendt at hjælpe de marginale etnokul-

turelle elevgrupper med at blive en del af det nationalkulturelle fællesskab? Eller skal det blot handle om at bearbejde mulige fordomme?

Forelæsning

Varighed: 15, 45 eller 90 minutter

Nr. 36

Ole Emil Rasmussen

Kulturmøder i gymnasiet.

Surrealisten og socialfilosoffen i klasseværelset

Forelæsning om mit Ph.D.-projekt. Michel Foucault og Jürgen Habermas er buzz-navne i pædagogisk forskning selv om de ikke har fokuseret på uddannelse og undervisning i deres egne teoretiske hovedværker: *Seksualitetens historie* (1976-84, da. overs. 1978) og *Teorien om den kommunikative handling* (1981, da. overs. 1996). Spændt ud mellem de to personligheders opfattelse af magt, institution og kommunikation kan klasseværelset ende med at være en kampplads for og imod afmagtskynisme og fornuftsutopisme. Hvilken forståelse af kulturmøder i gymnasiet kan de bidrage med, og kan vi bruge dem til at forstå og forme vores praksis som undervisere i et multikulturelt gymnasium?

Forelæsning

Varighed: 45 eller 90 minutter

Nr. 37

Pia Ravn

Projektarbejde

I daglig tale bruges betegnelsen projektarbejde om forskellige undervisnings- og arbejdsformer der adskiller sig fra traditionel klasseundervisning. I foredraget vil projektarbejde imidlertid blive anskuet som erfaringspædagogikkens typiske praksisform. Set fra denne vinkel er der en række principper der skal være opfyldt for at vi kan tale om projektarbejde nemlig:

- problemorientering
- overholdelse af det eksemplariske princip for problemvalg
- deltagerstyring
- solidaritet forstået som respekt og opbakning omkring deltagerens mål og aktiviteter

I foredraget belyses hvad der ligger i de enkelte principper og hvordan de er vigtige for elevernes erfaringsdannelse.

Projektarbejdets praktiske tilrettelæggelse opridses med vægt på tilrettelæggelsens betydning for elevernes erfaringsproces. Endelig diskuteres om vi på baggrund af de erfaringspædagogiske principper kan forstå den fornyede interesse for projektarbejde i det almenne gymnasium.

Foredrag med efterfølgende diskussion eller foredrag kombineret med workshop.

Varighed: Minimum 90 minutter, maximum 120 minutter

Indhold fra Pia Ravns tre emner kan kombineres efter aftale med foredragsholder

Nr. 38

Pia Ravn

Læring

Læringsbegrebet hører til blandt tidens mest hotte stærkt efterfulgt af kompetencebegrebet. Men hvorfor er der så stor fokus på læring og hvordan skal vi forstå begrebet? Mads Hermansen¹ ser læring i forhold til læringens horisont, læringens dybde og læringens vertikalitet, mens Knud Illeris² taler om læring som udspændt mellem den kognitive, den psykodynamiske og den samfundsmæssige dimension.

Vi skelner også mellem indlæring og læring og undervisning og læring, men hvad og hvem kommer i fokus, når vi vælger læringsbegrebet? Spørgsmålene belyses og diskuteres gennem nyere læringsteorier og med inddragelse af empirisk materiale fra projektarbejdsforløb.

Nr. 39
Pia Ravn

Læreprocesser og projektarbejde

Hvad lærer gymnasieelever, når de laver projektarbejde? Et relevant spørgsmål, men hvordan skal det besvares?

Spørgsmålet belyses gennem en skelnen mellem den intenderede læring forstået som lærernes mål og planer for undervisningen og den faktiske læring forstået som elevernes praksis. Gennem inddragelse af empirisk materiale fra projektarbejde illustreres hvordan læreprocesser kan studeres som det de lærende gør og som de lærendes refleksioner over deres gøremål.

Nr. 40
Verner Schilling

Konstruktivisme – et postmodernistisk flip?

Konstruktivismen har i en årrække været et af de faste omdrejningspunkter i den pædagogiske debat. Men hvad betyder dette begreb, og hvilke pædagogiske konsekvenser har det? Frem for at se mennesket som en passiv modtager af viden, lægger konstruktivismen vægt på at videnstilegnelse forudsætter en aktiv proces hos den der lærer. Konstruktivismens har rødder både i psykologien og filosofien, og ofte forbindes den med filosofisk relativisme: Vi konstruerer selv vores verden. Men det er vigtigt at være på vagt over for en forveksling af det erkendelsesteoretiske og det læringsteoretiske perspektiv. Der er forskel på at skabe ny viden og at genskabe eksisterende viden. Elever kan ikke 'konstruere' hvad som helst, men forventes at tilegne sig begreber og teorier der eksisterer som en del af den kulturelle virkelighed. Styrken i det konstruktivistiske lærings-syn er at det erkender at overførsel af viden er en yderst kompliceret og dårligt forstået proces, og at det retter søgelyset mod elevens aktive og bevidste deltagelse i denne proces. Svagheden er at det siger meget lidt om hvordan læreprocessen egentlig foregår og hvordan der opnås overensstemmelse mellem elevens konstruktioner og den eksisterende fælles viden. I forelæsningen vil jeg gennemgå nogle

af konstruktivimens historiske rødder og forsøge at adskille de forskellige betydninger af begrebet der ofte sammenblandes i debatten.

Forelæsning

Varighed: 45 eller 90 minutter

Nr. 41

Verner Schilling

Problemer og muligheder i det praktiske arbejde i fysikundervisningen

Praktisk arbejde (hovedsageligt i laboratoriet) har i hele dette århundrede været en integreret del af fysikfaget i gymnasiet. Der har været vekslende syn på hvad formålet med denne del af undervisningen er, men overbevisningen om den afgørende betydning af det praktiske arbejde er i dag hos de fleste fysiklærere så grundfæstet og indiskutabel som nogen sinde. Især i de senere år har der imidlertid i den didaktiske forskning været rejst alvorlig tvivl om det praktiske arbejde overhovedet kan bidrage til at frembringe de læringsresultater man hidtil har forventet af det. I forelæsningen vil jeg med udgangspunkt i denne forskning foretage en kritisk gennemgang af laboratoriearbejdet. De mange forskellige formål der kan opstilles for undervisningen i laboratoriet vil blive diskuteret, og jeg vil redegøre for mulige sammenhænge mellem mål og midler i undervisningen. En problemløsningsorienteret model for laboratoriearbejdet som skal afprøves i to gymnasieklasser vil blive præsenteret. Formålet med mine undersøgelser i disse klasser er at afdække om et sådant problemløsningsorienteret arbejde i højere grad end gængse laboratorieøvelser kan bidrage til at eleverne lærer fysikkens teori og begreber.

Forelæsning

Varighed: 45 minutter

Nr. 42

Verner Schilling

Matematikundervisning i fysiktimerne – samspillet mellem matematik og fysik i gymnasiet

Den almindelige opfattelse af forholdet mellem matematik- og fy-

sikundervisningen i gymnasiet er at matematikken (som læres i matematiktimerne) anvendes i fysiktimerne. Med andre ord: I forhold til fysik er matematikken et 'redskabsfag'. Men dette er forkert. I virkeligheden forholder det sig snarere omvendt: En af fysikundervisningens funktioner er at være redskabsfag for matematik, forstået på den måde at konfrontationen med fysikkens begreber og sammenhænge er af afgørende betydning for at opnå en dybere forståelse af matematikkens begreber og metoder. Det er derfor vigtigt for både matematik- og fysiklærere (og politikere!) at være bevidste om at en væsentlig del af gymnasiets matematikundervisning foregår i fysiktimerne. På baggrund af egen og andres forskning vil jeg i forelæsningen vise hvorfor overførsel af kompetencer fra matematikundervisningen til fysiktimerne ikke fungerer, og hvordan væsentlige aspekter af matematikkens begreber først forstås i omgangen med fysiske problemstillinger.

Forelæsning

Varighed: 45 minutter

Nr. 43

Ulla Senger

Gymnasiet som lærende organisation: om skoleudvikling og lærerprofessionalisme

Kravene vokser hurtigt til moderne institutioner og organisationer. Udvikling, forandring og professionalisering er på dagsordenen også for gymnasierna.

Forelæsningen tager udgangspunkt i en indkredsning af de krydspres, institutionerne befinder sig i. Krydspres, der fordrer omstilling til udvikling og professionalisering. Der fokuseres på vilkårene for intern pædagogisk udvikling og lærerprofessionalisering i skolekulturen. Hvilke problemer, modstande og omvendt ressourcer eksisterer indenfor gymnasiernes rammer? Hvordan kan den enkelte lærer såvel som hele lærerkollegiet komme ind i en positiv læringsspiral? Hvordan får gymnasiet en pædagogisk læringskultur – også for lærere?

Med baggrund i forskellige læringsteorier og organisations- og professionskulturelle refleksioner indkredser forelæsningen forudsæt-

ningerne og mulighederne for pædagogisk udvikling i gymnasialt regi.

*Forelæsning, især henvendt til lærere og ledere ved de gymnasiale uddannelser
Varighed: 90 minutter eller efter aftale, max. 120 minutter*

Nr. 44

Ulla Senger

Organisationsteoretiske læringsteorier med relevans for skoleudvikling

Forelæsningen præsenterer en række teorier om læring og udvikling i organisationer, og disse teories relevans for gymnasiet diskuteres.

Der inddrages organisationsteorier, der har bidraget til debatten om organisatorisk læring. Her gennemgås en række positioner i forbindelse med den lærende organisation og kollektiv læring. Forelæsningen spænder over forskellige læringsparadigmer i forbindelse med organisationer: fra managementparadigmet, diskurs- og konfliktparadigmet til et systemteoretisk paradigme – således at man får en bred indføring i disse teorier og deres anvendelsesmuligheder. Derudover fokuseres der på teoretikere, der mere direkte har arbejdet med skoleudvikling.

På baggrund af fremlæggelsen diskuteres de aktuelle udviklingsstrategier for gymnasier, der arbejder med at udvikle sig til at blive lærende og reflektive organisationer.

*Forelæsning, især henvendt til lærere og ledere ved de gymnasiale uddannelser
Varighed: 90 eller max. 120 minutter eller efter aftale*

Nr. 45

Ulla Senger

Skoleeffektivisering, skoleudvikling, skoleforandring, lærerprofessionalisme

Kært barn har mange navne! Hvad er det for en udvikling og forandring, der skal søsættes? Hvorfor? Hvordan? Hvad er en professionel lærer?

Hvordan tackler det enkelte gymnasium udviklingskravene med afsæt i netop *sin* konkrete skolekultur? Hvordan iværksættes en smertefuld, men også udfordrende og lærerig forandringsproces i den gymnasiale skolekultur?

Forelæsningen omhandler baggrunde for skoleudviklingskravene, for gymnasiets aktuelle situation, men peger først og fremmest på: *hvordan* forandring skabes. Der arbejdes også med den konkrete skoles kulturelle og organisatoriske potentiale for forandring gennem de deltagendes aktive indsats med forskellige udviklingsværktøjer og -øvelser.

Forelæsning, i forbindelse med pædagogiske rådsmøder, lærerforsamlingsmøder eller pædagogiske dage

Varighed: 90 eller max. 120 minutter, eller efter aftale

Nr. 46

Ulla Senger

Om skole- og lærerudvikling

Her tilbydes en række workshops, hvor der arbejdes med følgende temaer:

- Hvad er vi for en skole? tolkning af skolekultur som afsæt for udvikling.
- Hvad for en skole vil vi være? om visions- og målsætningsarbejde.
- Hvilken struktur og kultur som afsæt for forandring?
- Ledelse: hvordan? Administrativ, pædagogisk, forandrings- og selvledelse.
- Hvordan udvikler vi os som lærere? om lærerprofessionalisme.
- Teams, faggrupper, samarbejde – vejen til organisatorisk læring?

Vi læser udvalgte tekster og cases til de enkelte møder og arbejder med konkrete udviklingsværktøjer.

Især henvendt til studiekredse, teams, arbejdsgrupper med interesse for skole- og lærerudvikling.

Varighed, den enkelte workshop vil have en varighed af 2 timer. Antallet af workshops kan variere mellem 2 og 5. Eller efter aftale.

Nr. 47

Ulla Senger

Lærerudvikling og -professionalisering gennem samarbejde

Professionalitetsudvikling foregår mest effektivt internt i organisationen, når undervisningspraksis gøres til genstand for fællesrefleksion i en gruppe af lærere. Hvordan er det faktisk muligt indenfor gymnasiets organisations- og skolekultur at etablere en fælles udviklingskontekst mellem professionelle undervisere, hvor både undervisere og undervisningen udvikles?

Forelæsningsen tager udgangspunkt i betragtninger over teamsamarbejde og professionskultur i gymnasiet. Herunder behandles spændingsfeltet mellem det autonome lærerarbejde og det teamorienterede. Hvordan bliver vi bedre til at samarbejde? Hvordan udvikler vi os gennem samarbejde?

Forelæsning, især henvendt til lærerkollegier ved de gymnasiale uddannelser og til teams og samarbejdsgrupper

Varighed: 90 minutter eller efter aftale

Nr. 48

Ulla Senger

Organisatorisk læring i gymnasiet i et ledelsesperspektiv

Forelæsningsen behandler organisatorisk lærings- og ledelsesteori med særlig henblik på udviklings- og forandringsprocesser. Centrale organisationsteoretiske positioner præsenteres og diskuteres. Herunder belyses dominerende læringsparadigmer indenfor organisatorisk læring og skoleudviklingsteori, og disse relateres til de herskende ledelsesbegreber: instrumentel/administrativ ledelse, værdi- og forandringsledelse, managementledelse, distribueret ledelse/selvledelse og kontingent ledelse.

Forelæsningsen vægter især forandringsledelse og distribution af ledelse i relation til udvikling af gymnasiet som lærende organisa-

tion. En række værktøjer til undersøgelse af skolekultur og skoleudvikling præsenteres.

*Forelæsning, især henvendt til ledelsesgrupper ved de enkelte gymnasier
Varighed: 90 eller 120 minutter*

Nr. 49

Elsebeth Toft

Studiekompetence i den erhvervsproglige bacheloruddannelse

Forelæsningen om mit Ph.D.-projekt har til hensigt at undersøge faktorer, som underviseren skal tilgodese i den pædagogiske tilrettelæggelse af bachelorstudiet for at give de studerende de bedste muligheder for at udvikle såvel faglige som mere generelle studiekompetencer. Udviklingen af generelle kompetencer er nødvendig, således at de studerende kan få bedst muligt udbytte af studietiden. Tillige i en jobsøgningsituation og i det senere arbejdsliv vil disse kompetencer være en fordel. De forskellige facetter af en person udvikles i et samspil. Jeg vil undersøge, om det er muligt at udsige noget generelt om, hvordan undervisningen skal se ud for i videst mulig omfang at indfange og videreudvikle disse facetter. Er det muligt at blotlægge forudsætningerne for hensigtsmæssigheden af en given undervisningsform under hensyntagen til de indholds- og tidsmæssige rammer, for undervisningen.

*Forelæsning, bl.a. henvendt til Center for Erhvervsproglige Studier, SDU samt til Foreningen af lærere i tysk ved Handelshøjskolerne
Varighed: 45 minutter*

Nr. 50

Elsebeth Toft

Studiekompetence – sådan en vil jeg også gerne ha'!

Hvad skal man forstå ved studiekompetence og hvad skal man gøre for at udvikle den?

Oplægget sammenfatter erfaringer fra undervisningen, og de sam-

menholdes, dels med de formelle adgangskrav til forskellige (sprog)studier, dels til formålsbestemmelser fastlagt i »Udviklingsprogrammet for fremtidens ungdomsuddannelser«.

Paneloplæg, især henvendt til lærere i de gymnasiale uddannelser
Varighed: 15 minutter

Nr 51
Dorthe Uldall

»Nangijala...Der er det stadig lejrбалenes, sagaernes og eventyrernes tid«

(Astrid Lindgren: Brødrene Løvehjerte)

Der findes ikke længere kun én historie, det, der i 70'erne blev omtalt som »den herskende klasses historie«. Denne historie må nu dele pladsen med forskellige former for mindretalshistorie, arbejderhistorie, sportshistorie; samtidig er historien ikke længere blot dansk eller europæisk historie, men global.

Resultatet af denne 'multihistorie' er, at formålet med historievitenskabelig og – især- historiefremstilling ikke længere er entydigt givet og faget må jævnlige retfærdiggøre sig selv.

En af konsekvenserne er, at debatten let bevæger sig fra historie til historiefilosofi: hvad er historie og hvordan erkender man den?

Den hollandske historiker F.R. Ankersmit udlægger situationen på følgende vis: *»Historical reality, however, is only encountered in our attempts to define our relationship to our past, in our attempt to »write ourselves« by writing history. Here history functions as the mirror of the radically alien in which we can begin to recognize our own cultural identity.«* Historiefaget fremstår i denne udlægning alene som en dimension af subjektiv erkendelse og identitetssopbygning. Den engelske historiker Keith Jenkins skriver at *»... the past as such is sublime, relativistic in its parts, lacking any essence, endlessly readable and re-readable, demonstrably non-teleological, etc. and thus of a kind that can only be given a shape or a meaning or a style via a heuristic unity which is, again, clearly 'fictive'.* I sin yderste konsekvens opløses hi-

storievidenskab til fordel for historiefilosofi og æstetik. Historievidenskaben bliver til ren 'narrativisme' og spørgsmålet melder sig: er vi igen i sagaernes og eventyrernes tid?

Forelæsning

Varighed: 45 minutter

Nr. 52

Dorthe Uldall

Hvorfor frygter regeringer historien?

Som overskriften antyder, er historie tæt forbundet med magt, værdier og kulturel overførsel. Sanktionering af fortiden er vigtig både for de, der har magten og de, der er underlagt autoriteten. Den historie, vi underviser i og den måde vi underviser på, formodes tilsyneladende at have direkte indflydelse på, hvordan unge mennesker ser deres egen og deres lands identitet.

I forbindelse med undervisningsreformer og nytænkning af curriculum i primary og secondary school i England har historiebekendtgørelsen været udsat for hektisk debat, som sågar daværende premierminister Margaret Thatcher var involveret i. New Right bevægelsen beskyldte de professionelle historikere for at underminere nationens kulturarv med flugt fra britisk (læs: engelsk) identitet. Det lykkedes bevægelsen at få en væsentlig indflydelse på debatten, således at de store dagblade gik ind og fremsatte krav om at den fremtidige historieundervisning skulle indeholde »Britain's glorious past«.

I USA, hvor der ikke engang er tale om en bekendtgørelse, men alene om retningslinjer, der kan tolkes i enkeltstaterne, var banen kridtet mindst ligeså hårdt op. Skønt både American Historical Association og Organization of American Historians støttede retningslinjerne, blev forslaget udsat for voldsom politisk debat som til sidst endte i senatet, der fordømte retningslinjerne.

I Danmark har den politiske debat ikke været hverken så voldsom eller så direkte. Alligevel kommer historieundervisningen med jævne mellemrum i offentlig og politisk søgelys, fordi undervisningen ikke svarer til forventningerne. F.eks. skrev dagbladet Infor-

mation d. 30.10.1998 som overskrift »Historien er røget på gulvet. Fejlslagen historieundervisning har efterladt danskerne historieløse«. En anden avis offentliggjorde året efter en undersøgelse, der påviste at 3.g elever ikke kunne klare en test i paratviden om betydningsfulde begivenheder i Danmarkshistorien.

I forbindelse med en øget grad af etnisk diversitet i den danske befolkning kan historien, den nationale identitet og kulturarven ikke undgå i højere grad at komme i søgelyset i den politiske debat. For at komme kritik og politisering i forkøbet er der behov for en faglig debat blandt historielærere om formålet med fagets placering i det almene gymnasium og overvejelser om, hvad eleverne kan lære af faget, således at vægtnigen af faglige kompetenser og ideologiske værdier er tydelig.

Forelæsning

Varighed: ca. 45 minutter

Nr. 53

Lisbeth Birde Wiese

Er skriftlige opgaver i gymnasiet studieforberedende?

At skrive skriftlige opgaver er slidsomt for eleverne, og også lærerne bruger mange ressourcer i forbindelse med planlægning og evaluering af opgaverne. Selvfølgelig er skriftlige opgaver studieforberedende, er den fremherskende mening om den ting. Dette Ph.d.-projekt stiller sig alligevel spørgsmålet og undrer sig over: i forhold til hvad er de skriftlige opgaver studieforberedende? Hvordan er de studieforberedende? Har den enkelte elev en forståelse af at de slidsomme timer med opgaveskrivning sigter mod at gøre dem i stand til at arbejde selvstændigt på længere sigt? Kan arbejdet med opgaveskrivning for den enkelte elev målrettes til i højere grad at være studieforberedende? Er det muligt i gymnasieundervisningen at fremme overførbarheden mellem de skriftlige opgaver, både i det enkelte fag og i mellem fagene indbyrdes, eller er det en lov at langt de fleste elever oplever opgaverne som perler på en snor uden indbyrdes sammenhæng?

Som empirisk materiale har dette forskningsprojekt ca. 200 elevers danskopgaver, historieopgaver og 3. årsopgaver og interesserer sig for at undersøge om det er muligt at se en progression i studieforberedelsen. Desuden undersøger projektet 12 elevers fagskrivning i dansk og i de naturvidenskabelige fag i to udvalgte perioder, og interviewer dem om deres syn på skrivning som læreproces og som studieforberedelse.

At kunne udtrykke sig skriftligt styrker læring, herunder evnen til at udvikle metakognition og erkendelse. Denne tankegang ligger i forlængelse af et konstruktivistisk sprogsyn, d.v.s. at tanken – og i videre forstand sproget – skabes i dialogen og at den historiske betingende sociokulturelle kontekst har afgørende indflydelse på det enkelte individs mulighed for at lære. En af fædrene til denne tankegang var den russiske psykolog Lev Vygotsky, der døde i 1934, og står i modsætning til en tankegang hvor det i undervisningen nok drejer sig om at fremme en 'naturlig' kognitiv udvikling, men hvor udviklingen under alle omstændigheder kommer i takt med individets modning. Forskningsprojektet arbejder ud fra Vygotskys teorier og dermed ud fra en antagelse om at det nytter at undervise i skriftlighed, og at det er muligt (og vigtigt) at lære at udvikle en skriftlig kompetence.

Forelæsningen kan vinkles i forhold til forskellige modtagergrupper. Den kan indgå i pædagogiske dage i forhold til hele lærerkollegiet eller målrettes som oplæg til skolebaseret efteruddannelse af dansklærerne, historielærerne eller lærerne i de naturvidenskabelige fag.

Forelæsning

Varighed: Fra 45 minutter til 120 minutter, efter aftale

Nr. 54

Lisbeth Birde Wiese

Kan det almene gymnasium styrke studieforberedelsen?

Udviklingsprogrammet for fremtidens ungdomsuddannelser (Uddannelsesstyrelsens temahæfteserie nr. 23 – 1999) beskriver de

overordnede udviklingsmål for de fire gymnasiale uddannelser, det almene gymnasium, Hf, Hhx og Htx. De fire gymnasiale uddannelser skal profilere sig i forhold til hinanden, samtidig med at de skal legitimere deres eksistens. Alle fire uddannelser skal give en generel studiekompetence, men for det almene gymnasium pointeres det desuden at det studieforberedende aspekt for denne retning skal være et særligt vigtigt indsatsområde i de kommende år. De unge der vælger denne gymnasiale retning, skal efter endt ungdomsuddannelse være maksimalt rustede til at gå i gang med de videregående uddannelser.

Begrebet studiekompetence står – også i et internationalt perspektiv – centralt i uddannelsesplanlægningen i disse år. Eleverne skal ud over at tilegne sig en faglig viden også udvikle nogle tværgående kompetencer som f.eks. evnen til at analysere en problemstilling, at strukturere sin viden og at formidle den; kompetencer der bl.a. skal opøves ved at der i undervisningen bruges varierede og elevaktiverende arbejdsformer.

Forelæsningsens overordnede sigte er, ud fra et empirisk materiale om opgaveskrivning, at være med til at bevidstgøre om hvad studieforberedende undervisning vil sige. Hvad er det(de) overordnede perspektiv(er), hvad oplever eleverne at det er, og *er* det nu også nødvendigt at gymnasiet (og dets lærere) kan i-tale-sætte hvad studieforberedende kompetence og studiekompetence vil sige?

Forelæsningsen vil med udgangspunkt i Udviklingsprogrammets definition af studiekompetence diskutere hvilke komponenter begrebet kan indeholde og hvordan disse, alt efter undervisningssyn, kan udmøntes i forskellige opfattelser af pædagogisk praksis. Med et sideblik til det andet hovedbegreb i det almene gymnasiums målsætning, almindelse, vil forelæsningsen som empirisk materiale inddrage arbejdsprocessen i forbindelse med de store skriftlige opgaver som eksempel på en elevaktiverende arbejdsform der, på det eksemplariske plan, både indeholder en fordyben sig i det faglige aspekt og en relativ selvstændig arbejdsproces. Netop de større skriftlige opgaver fremhæves i Udviklingsplanen som studieforberedende og dette aspekt vil blive sammenholdt med det empiriske materiale der omhandler ca. 200 elevers opgaver, samt åbne og lukkede spørgeskemaer hvor eleverne bliver spurgt om

arbejds- og skriveprocessen i forbindelse med opgaverne. For at belyse universitetsverdenens opfattelse af studiekompetence og ikke mindst de studerendes syn på hvilke problemer der møder dem når de skal skrive opgaver i en universitetssammenhæng, vil forelæsningen inddrage eksempler fra forelæserens undervisning i opgaveskrivning på universitetsniveau.

Forelæsning. Den kan tilrettelægges og betones på forskellig måde, både i forhold til længde og i forhold til målgruppe.

Varighed: Fra 45 til 90 minutter, efter aftale

Nr. 55

Niels V. Vogensen

3 spørgsmål og mindst 3 svar til en engageret idrætslærer

Observationer af undervisning og forskningsresultater sammenfattes til punktnedslag i skolens idrætsundervisning og lærernes faglighed: Hvad gør vi, hvad kan vi og hvad vil vi med eleverne og idrætsundervisningen?

Panel- eller diskussionsoplæg, især henvendt til idræts- og bevægelsesundervisere på tværs af skoleformerne

Varighed: 15 eller 30 minutter

Nr. 56

Niels V. Vogensen

Idrætsundervisning i gymnasiet – mellem ord og handling

Forelæsning om mit Ph.D.-projekt, som fokuserer på gymnasiets obligatoriske idrætsundervisning. Indledningsvis præsenteres resultater fra en række nyere – fortrinsvis empiriske – undersøgelser, som tematiserer idrætslærernes professionalitet (Annerstedt, Griffey & Housner), og idrætsundervisningen mål, metoder og indhold (Scherler, Mawer, Hummel & Balz). I tilknytning hertil gives en summarisk oversigt over praksisteori (Schön, Polanyi, Wackerhau-

sen) og teorier om kognition og krop/bevægelse (Turner, Shilling, Lakoff, Bateson), som danner refleksionsrammen om projektet. På denne internationale baggrund søger jeg at kortlægge undervisningspraksis i idrætsfaget på udvalgte gymnasieskoler: Har idrætsfaget en didaktik, som er synlig og som kan beskrives ud fra observationer i undervisningen? Hvordan praktiserer underviserne faget og i hvilken udstrækning, og hvordan reflekterer eleverne over denne undervisningspraksis og læringens indhold?

Projektets design med hovedvægt på kvalitativ analyse og etnometodologisk metoder (videoobservation og interview) gennemgås og problematiseres.

Forelæsning, især henvendt til idrætslærere og bevægelsesundervisere på tværs af skoleformerne

Varighed: 90 eller 120 minutter

Nr. 57

Niels V. Vogensen

På vandring i idrætsfagligheden – blindgyder og udveje

Idræt er en central del af vores kultur, men hvordan forvandles bevægelseskultur til undervisning og faglighed? Hvad er sammenhængen mellem praktisk bevægelseskunnen og viden om bevægelse? Og er der kun provokation eller også nye indsigter i læresætningen: *Volvo, ergo cogito!* (Jeg bevæger mig, altså tænker jeg!)? Forelæsningsen redegør for forskellige fagopfattelser og undervisningskoncepter med punktnedslag i idrætsundervisning gennem de sidste 40 år, samt referencer til koncepttænkning om faget (Scherler, Hummel & Balz, Frede V. Nielsen). I tilknytning hertil perspektiveres fagets kognitive aspekter via en oversigt over praksisteori og begrebet 'tavs viden' (Polanyi, Hubert & Stuart Dreyfus) samt via kognitionspsykologi (Gardner) og kognitionsemantik (Lakoff & Johnson, Rosch).

Forelæsning, især henvendt til bevægelsesunderviser på tværs af alle skoleformer samt til uddannelsesplanlæggere

Varighed: 45 eller 90 minutter

Om forelæserne

Marianne Abrahamsen, f. 1943. Ph.D.-stipendiat ved Dansk Institut for Gymnasiepædagogik fra august 2000. Cand.mag. i fransk og spansk fra Århus Universitet i 1969. Adjunkt og senere studielektor ved Århus Akademi 1969. Fagkonsulent i Romanske sprog ved Undervisningsministeriets gymnasieafdeling 1980-84. Underviser på European School of Educational Management, Oxford, 1992-95. Forfatter til »Bag den åbne dør – en undersøgelse af rektorrollen i det almene gymnasium«. DPI 1998. Rektor ved Marselisborg Gymnasium 1984-2000.

Søren Antonius, f. 1951. Ph.D.-stipendiat ved Dansk Institut for Gymnasiepædagogik fra august 2000. Cand.scient. i matematik fra Aarhus Universitet 1976 og sidefag i filosofi fra Københavns Universitet 2000. Lektor i matematik ved Handelsskolen i Nykøbing F. siden 1977. Fagkonsulent i matematik for hhx 1981-1996. Lærebogsforfatter, medlem af censorkorpset for de naturvidenskabelige uddannelser og medlem af evalueringsgruppen under Danmarks Evalueringsinstitut vedr. evaluering af studiekompetencen for hhx og htx.

Dinna Balling, f. 1964. Ph.D.-stipendiat ved Dansk Institut for Gymnasiepædagogik fra sommer 2000. Cand.scient. i matematik og datalogi fra Århus Universitet 1989. Ansat som gymnasielærer på Viby Amtsgymnasium 1989-1994, på Skanderborg Amtsgymnasium fra 1994-1997 og igen på Viby Amtsgymnasium fra 1997. Ekstern censor ved lærerseminarierne.

Claus Engstrøm, f. 1944. Ph.D.-stipendiat ved Dansk Institut for Gymnasiepædagogik fra august 1999. Mag.art. i litteraturvidenskab fra Odense Universitet 1975. Dansk lektor ved Universitetet i Bergen 1975-80. Adjunkt og senere lektor i dansk og oldtidskund-

skab ved Lemvig Gymnasium fra 1980. Forfatter af lærebøger og børnelitteratur. Free-lance medarbejder ved Danmarks Radio.

Bodil Hedeboe, f. 1945. Ph.D.-stipendiat ved Dansk Institut for Gymnasiepædagogik fra august 1999. Cand.phil. i dansk 1972, mag.art. i nordisk sprog og litteratur fra Aarhus Universitet 1975, engelsk bifag 1983. Adjunkt ved VUC Esbjerg 1975-88, og lektor VUC Odense fra 1988-1999 med orlov i 1994-95 under ansættelse som adjunkt i dansk ved Ribe Statsseminarium. Medlem af bestyrelsen for Daneklærerforeningen FFS 1984-86. Siden 1978 ekstern censor i dansk sprog og litteratur ved universiteterne og lærerseminarierne. Siden 1997 eksternt medlem af Daneklærerforeningens litteraturpædagogiknetværk.

Peter Kaspersen, f. 1944. Ph.D.-stipendiat ved Dansk Institut for Gymnasiepædagogik fra september 2000. Cand. mag. i dansk og religionshistorie fra Københavns Universitet 1973. Adjunkt og lektor ved Haslev Gymnasium 1975-80 og 1984-2000. Adjunkt ved Herlev Statsskole 1980-84 med deltagelse i strukturforsøg A. Medlem af Daneklærerforeningens bestyrelse 1990-94 og af det litteraturpædagogiske netværk 1995-96. Deltager i Daneklærerforeningens fagdidaktiske seminarerække 1997-98 og i Øresundsprojektet, fagdidaktiske seminarer for danske og svenske modersmåls lærere, 1998-99. Forfatter af lærebøger i historisk læsning og litterær forståelse.

Åse Lading. Cand.mag. engelsk/dansk. PH.D stipendiat (betalt af Københavns Amt) ved DIG, fra august 2000 med projekt om lærersamarbejde. Adjunkt/lektor ved Rødovre Gymnasium siden 1979. Gymnasiekonsulent ved Københavns Amtscenter, 1990-96. Bogudgivelser og foredragsvirksomhed omkring TV-mediet og unge. Efteruddannelse i psykologisk organisationsteori, OPU, 1995-97. Ekstern lektor på RUC, Inst. f. pædagogik. Studier på Åben Universitet, psykologi, samme sted. Udviklingskonsulent (bl.a. med lektor Steen Visholm, RUC) inden for gymnasie- og hospitalsområdet.

Jesper Thøis Madsen, f. 1966. Ph.D.-stipendiat ved Dansk institut for Gymnasiepædagogik fra august 1999. Cand. mag. i musik/historie fra Aalborg Universitetscenter 1995. Under studiet kortere

ansættelser på musikskole, højskole, daghøjskole og som årsvikar i musik på Esbjerg Gymnasium med HF og Fredericia Gymnasium og HF. Adjunkt i musik og historie ved Tornbjerg Gymnasium 1995-99. Periodisk tilknytning til musikuddannelsen ved Aalborg Universitet i 1997-98.

Tanja Miller, f. 1953. Ph.D.-stipendiat ved Dansk Institut for Gymnasiepædagogik fra august 1999. Cand.mag i historie/psykologi fra Aalborg Universitetcenter i 1983. Uddannet studievejleder 1992. Adjunkt og senere lektor ved Skive-VUC 1984-1988 – derefter ved Skive Gymnasium og HF. Deltaget i supervisorsprojekter og forskellige pædagogiske udviklingsprojekter – specielt undervisningsdifferentiering. Undervist på Teoretisk Pædagogikum siden 1994, har været tilknyttet Undervisningsministeriet, Gymnasieafdelingen som konsulent for studiekredse på gymnasier.

Ole Emil Rasmussen, f. 1944. Ph.D.-stipendiat ved Dansk Institut for Gymnasiepædagogik fra august 1999. Cand.mag. i dansk/pædagogik fra Københavns Universitet 1971. Adjunkt og senere lektor ved Statens HF-kursus (nuv. Frederiksberg HF-kursus) i fagene dansk og psykologi siden 1971. Udviklet Danskopgaven 1972-74 og tværfagligt projektarbejde (Frederiksberg-modellen) 1974-76. Medlem af Daneklærerforeningen/FFS' bestyrelse 1975-83, formand 1979-83. Medlem af Undervisningsministeriets Faglige Udvalg for Dansk 1977-83. Universitetscensor i dansk fra 1977. Underviser ved Teoretisk Pædagogikum 1980-1983. Forfatter af elev- og lærerhenvendt undervisningsmateriale (litteratur, skriftlig fremstilling, massekommunikation, svensk og norsk, tekstbehandling). Arbejdet med virksomhedskommunikation som selvstændig. Undervist i skriftlig fremstilling ved Københavns Universitet og interkulturel kommunikation og virksomhedskommunikation ved Handelshøjskolen i København. Medstifter af The International Walter Benjamin Association 1997.

Pia Ravn, f. 1952. Ph.D.-stipendiat ved Dansk Institut for Gymnasiepædagogik. Student fra Rysensteen Gymnasium 1971. Bifag i spansk fra Københavns Universitet 1978 og cand.mag. i geografi og historie fra RUC 1985. Projektleder ved Københavns Kvinde-

daghøjskole 1985-91 og ved AOF Sydvestvendssyssel 1991-92. Konsulent i lærersamarbejde fra 1999. Har arbejdet som konsulent i projektarbejde herunder med anvendelse af Kubus samarbejdsmetoden fra 1998. Adjunkt ved Aalborg Studenterkursus 1992-94. Adjunkt/lektor ved Dronninglund Gymnasium 1994-2000 (orlov).

Ulla Senger, f. 1956. Ph.D.-stipendiat ved Dansk Institut for Gymnasiepædagogik fra august 1999. Cand. mag. i dansk/kunsthistorie fra Aarhus Universitet 1983. Undervisningsassistent ved Aarhus Universitet 1983-1985. Adjunkt, senere lektor ved Teknisk Skole Randers 1985-86, Århus Købmandsskole 1987-92, Nørresundby Gymnasium og HF-kursus 1992-1999.

Verner Schilling, f. 1947. Ph.D.-stipendiat ved Dansk Institut for Gymnasiepædagogik fra januar 2000. Cand.scient. fysik/matematik fra Københavns Universitet 1979, ekstra sidefag i filosofi fra Københavns Universitet 1996. Deltog i projekt, hvor Dansk Arbejdsgiverforening og Fysiklærerforeningen samarbejdede om udvikling af kontakten mellem virksomheder og gymnasiet 1989. Ekstern lektor ved Roskilde Universitetscenter 1989-93. Undervist ved fagligt-pædagogisk kursus i fysik 1996-99. Deltog i projektet 'At Lære Fysik', finansieret af Undervisningsministeriet 1996-99. Forfatter af lærebog. Deltaget i internationale konferencer og studierejser til udenlandske forskningsmiljøer.

Elsebeth Toft, f. 1949. Ph.D.-stipendiat ved Dansk Institut for Gymnasiepædagogik fra januar 2000. Cand.ling.merc. i tysk/fransk fra Handelshøjskolen i Århus 1975. Exam.pæd. 1997. Oversætter ved EU-kommisionen. Siden 1977 adjunkt og senere lektor uden forskningspligt i tysk ved Syddansk Universitet, Odense Universitet. Siden 1987 censor ved de erhvervsproglige studier ved HHÅ og HHS.

Dorthe Uldall, f. 1954. Ph.d.-stipendiat ved Dansk Institut for Gymnasiepædagogik fra august 2000. Cand.mag. i historie/engelsk fra Aarhus Universitet 1983, suppleringsuddannelse i forvaltning fra Københavns Universitet 1989, sidefag i psykologi fra Aalborg Universitet 1993. Undervist som adjunkt på Rosborg Gymnasium Vejle, Vejle VUC og som adjunkt og lektor ved Esbjerg Gymnasium

med HF-kursus. Forsøgsprojekter i projektpædagogik og IKT-pædagogik støttet af UVM og Ribe amt. Ansættelser ved Arbejdsmarkedsnævnet i Ribe amt (1987-93), Vejle Bredbånd (1986) og Esbjerg Bredbånd (1988-89). Fortællerværksted ved Byhistorisk Arkiv og interview af kvinder i fiskeindustrien i forbindelse med »Esepiger«, et projekt støttet af den tværministerielle pulje (1990). Publikationer: Festskrift for Vejle Kommunale El-værk, 1984 og Arbejderbevægelsen i Tanzania, 1985.

Niels Valdemar Vogensen, f. 1954. Ph.D.-stipendiat ved Dansk Institut for Gymnasiepædagogik fra august 1999. Cand. mag. i dansk/idræt fra Odense Universitet 1982. Adjunkt og senere lektor ved Fyns Studenter og HF-kursus 1986-99. 1990-94 redaktør af Gymnasieskolernes Idrætslærerforenings fagblad, fra 1995 medredaktør af Tidsskrift for Idræt og siden 1996 anmelder af idrætslitteratur ved Gymnasieskolen. Tilsynsførende ved Praktisk Pædagogikum og med efteruddannelse i idræt siden 1996.

Lisbeth Birde Wiese, f. 1949. Ph.D.-stipendiat ved Dansk Institut for Gymnasiepædagogik fra januar 2000. Cand. mag. i dansk/spansk fra Aarhus Universitet 1980. Adjunkt senere lektor ved Risikov Amtsgymnasium 1981-84, Ishøj Amtsgymnasium 1984-87, Roskilde Amtsgymnasium 1987-99. Deltaget i Øresundsprojektet, et tværnationalt samarbejde mellem Københavns Universitet og Malmö Högskola om danskfagets/svenskkämnets didaktik 1998-99. Siden 1997 eksternt medlem af Dansk lærerforeningens bogudvalg og siden 1999 af foreningens litteraturpædagogiknetværk.

Noter

1. Mads Hermansen: Læringens univers. Klim 1998.
2. Knud Illeris: Læring – aktuel læringsteori i spændingsfeltet mellem Piaget, Freud og Marx. Roskilde Universitetsforlag 1999.

I serien GYMNASIEPÆDAGOGIK:

1. **Taler ved indvielsen af Dansk Institut for Gymnasiepædagogik** (1999)
2. Lilian Zöllner: **Unge holdninger til etiske spørgsmål om døden** (1999)
3. **Hvad kan vi lære af udlandet?** Gymnasiepædagogik i Holland, Norge og Canada (2000)
4. Harry Haue: **Gymnasiale almindannelser** (2000)
5. **Dansk Institut for Gymnasiepædagogik. Status 1999** (2000)
6. **Masteruddannelse i Gymnasiepædagogik/Ledelse** (2000)
7. **Masteruddannelse i Gymnasiepædagogik/Studievejledning** (2000)
8. **Masteruddannelse i Gymnasiepædagogik/Almenpædagogik** (2000)
9. **Masteruddannelse i Gymnasiepædagogik/Fagpædagogik** (2000)
10. **Masteruddannelse i Gymnasiepædagogik/IT-pædagogik** (2000)
11. **Forskeruddannelse i Gymnasiepædagogik. Forår 2000**
12. **Værdier i skole og samfund** (2000)
13. **MIG Master i Gymnasiepædagogik** (2000)
14. **Forelæsningsbibliotek 2000**
15. **Forskningsværksted 2000**
16. Lilian Zöllner: **Education and Enlightenment 2000**
17. **Lærebog 2000**
18. Jørgen Gleerup og Finn Wiedemann: **De ungdomsgymnasiale læringskulturer** (2001)
19. **Masteruddannelse i Gymnasiepædagogik** (2001)

GYMNASIEPÆDAGOGIK kan rekvireres fra instituttet så længe oplag haves

Lån en forelæser!
Forelæsningsbiblioteket ved
Dansk Institut for Gymnasiepædagogik
er en nyskabelse for amter, skoler,
faglige foreninger, samt kollegiale
forsamlinger både i de
gymnasiale uddannelser og
på universitetsinstitutter.
Tilbuddet er henvendt til alle,
der arrangerer konferencer, kurser,
forelæsnings, pædagogiske dage o.l.
i almenpædagogik og fagpædagogik
i relation til de fire gymnasiale
uddannelser.